

**Міністерство освіти
Республіки Молдова**

**УКРАЇНСЬКА МОВА
І ЛІТЕРАТУРА**

Програма іспиту за курс початкової школи – **2013**

Кишинев, 2013

Передмова

Програма проведення іспиту розроблена відповідно до модернізованого Курікулума з української мови і літератури (I-IV класи).

Тестування з української мови та літератури є новою формою державних іспитів для учнів IV класу. Метою екзамену є перевірка знань, умінь, навичок та цінносних орієнтацій учнів.

Іспит за курс початкової школи з української мови та літератури складається з єдиного тесту.

Випускний іспит з української мови та літератури є обов'язковим для класів в яких вивчається українська мова та література.

На виконання роботи над тестом виділяється 120 хвилин.

Структура програми

- Мета предмета «Українська мова та література»
- Завдання початкової освіти
- Навчальні стандарти та концептуальні положення
- Специфікація тесту з української мови і літератури
- Матриця специфікацій
- Зразок тесту з мови та літератури
- Схема перевірки тесту
- Бібліографія

Метапредмета Українська мова та література

Зважаючи на специфіку предмета «Українська мова», він здатний забезпечити формування і розвиток таких ключових компетенцій, як комунікативна, соціальна, загальнокультурна, вміння вчитися.

Для забезпечення набуття учнями комунікативної компетенції необхідно сформувати в них готовність до спілкування з іншими людьми. З огляду на це в процесі навчання української мови школярі повинні оволодіти різними видами мовленнєвої діяльності (аудіюванням, говорінням, читанням, письмом) і мовою як засобом спілкування. Реалізація комунікативної компетенції здійснюється через дві змістові лінії — мовленнєву й мовну.

Ключова соціальна компетенція передбачає здатність діяти в життєвих ситуаціях відповідно до соціальних норм і правил. Загальнокультурна компетенція стосується сфери розвитку культури особистості й охоплює культуру поведінки, моральні якості, а також обізнаність із культурною спадщиною українського народу, найважливішими досягненнями національної науки та культури, визначними подіями й постатями в історії. Реалізацію цих компетенцій покликана забезпечити соціокультурна змістова лінія.

Ключова компетенція вміння вчитися проявляється у здатності учня організувати й контролювати свою навчальну діяльність. Вона реалізується через діяльнісну змістову лінію.

Зміст *мовленнєвої лінії* охоплює чотири види мовленнєвої діяльності: аудіювання (слухання і розуміння тексту), говоріння (діалогічне і монологічне), читання і розуміння прочитаного, письмо (побудова письмових зв'язних текстів різних типів).

До змісту *мовної лінії* належать одиниці різних мовних рівнів: текстологічного (будова тексту, типи і стилі текстів); синтаксичного (словосполучення, речення, види речень за метою висловлювання й інтонацією, звертання, головні й другорядні члени речення, однорідні члени речення); морфологічного (частини мови, їх граматичні форми); лексичного (значення слова, лексичні групи слів (багатозначні слова, пряме і переносне значення слів, синоніми, антоніми, омоніми), лексична сполучуваність слів); фонологічного (звуки мовлення, склад, наголос, інтонація), а також правопис і графічні навички письма.

Соціокультурна лінія наповнена таким змістом: державна символіка України, особливості української національної культури, малі фольклорні форми, соціальні ролі, формули національного мовленнєвого етикету, етикетні правила спілкування.

До змісту *діяльнішої лінії* належать загальнонавчальні вміння і навички:

1) навчально-організаційні — здатність розуміти визначену вчителем мету навчальної діяльності, організувати робоче місце, раціонально розподіляти час, планувати послідовність виконання завдань, організувати навчальну діяльність у взаємодії з іншими її учасниками (у парі, малій групі);

2) навчально-інформаційні — здатність самостійно працювати з підручником, шукати нову інформацію в різних джерелах, користуватися довідниковою літературою (словниками), зосереджено слухати матеріал, зв'язно, послідовно, доказово відповідати, вести діалог;

3) навчально-інтелектуальні й творчі — здатність аналізувати мовні явища, порівнювати, виділяти головне, узагальнювати, встановлювати та пояснювати причинно-наслідкові зв'язки, вилучати зайве, групувати й класифікувати за певними ознаками, висловлювати аргументовані критичні судження, доводити власну думку, переносити знання й способи діяльності в нову ситуацію, застосовувати аналогію;

4) контрольні-оцінні — вміння використовувати різні способи перевірки та контролю своєї діяльності, знаходити і виправляти помилки, оцінювати власні навчальні досягнення.

Метою вивчення української мови є формування в учнів комунікативної компетентності шляхом засвоєння доступного і необхідного обсягу знань, опанування всіх видів мовленнєвої діяльності та набуття певного соціального досвіду.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань:

- формування в учнів мотивації вивчення мови;
- забезпечення гармонійного розвитку усіх видів мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання і письма);
- формування комунікативних умінь;
- опанування найважливіших функціональних складових мовної системи з урахуванням особливостей фонетичної і граматичної систем кожної з мов навчання;
- соціально-культурний розвиток особистості;
- формування вміння вчитися.

З урахуванням мети і завдань мовного компонента освітньої галузі виділяються такі змістові лінії: мовленнєва, мовна, соціокультурна і діяльнісна.

Основною змістовою лінією є мовленнєва. При цьому мовна, соціокультурна і діяльнісна змістові лінії спрямовані на забезпечення мовленнєвої.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань:

- створення позитивної мотивації до засвоєння знань;
- формування умінь і навичок з усіх видів мовленнєвої діяльності;
- засвоєння елементарних знань про найважливіші мовні одиниці, необхідні та достатні для формування мовленнєвих умінь і навичок;
- залучення до національної культури народу, мова якого вивчається;
- сприяння інтелектуальному, моральному, соціокультурному та естетичному розвитку особистості.

Зміст навчання української мови визначається за такими змістовими лініями, як мовленнєва, мовна, соціокультурна, які є взаємозалежними, взаємопов'язаними та спрямованими на формування ключових і предметних компетентностей.

Літературне читання

Метою літературного читання є формування читацької компетентності учнів, яка є базовою складовою комунікативної і пізнавальної компетентності, ознайомлення учнів з дитячою літературою як мистецтвом слова, підготовка їх до систематичного вивчення літератури в основній школі.

У процесі навчання відбувається становлення читача, що здатний до самостійної читацької, творчої діяльності, здійснюється його мовленнєвий, літературний, інтелектуальний розвиток, формуються морально-естетичні уявлення і поняття, збагачуються почуття, виховується потреба у систематичному читанні.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань:

- формування в учнів навички читання як виду мовленнєвої діяльності;
- ознайомлення учнів з дитячою літературою в авторській, жанровій, тематичній різноманітності; формування в учнів соціальних, морально-етичних цінностей за допомогою художніх образів літературних творів;
- формування умінь сприймати, розуміти, аналізувати різні види літературних і навчальних текстів з використанням елементарних літературознавчих понять;
- розвиток мовлення учнів, формування умінь створювати власні висловлювання за змістом прочитаного (прослуханого);
- формування в учнів прийомів самостійної роботи з різними типами і видами дитячих книжок; умінь здійснювати пошук, відбір інформації для виконання навчально-пізнавальних завдань;
- розвиток творчої літературної діяльності школярів;
- виховання потреби у систематичному читанні як засобі пізнання світу, самопізнання та загальнокультурного розвитку.

З урахуванням зазначеної мети і завдань мовного компонента освітньої галузі виділяються такі змістові лінії: коло читання, навичка читання, досвід читацької діяльності і літературна діяльність.

Мовна культура є частиною загальної культури людини. Проте мовна культура — це не лише володіння мовною нормою, збагачення словника або засвоєння граматичних засобів. Мовна культура тісно пов'язана з формуванням всебічно розвинутої особистості.

Основними **принципами** курсів є:

- комунікативна спрямованість навчання;
- особистісно орієнтоване навчання та виховання;
- інтегроване навчання видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання та письма);
- порівняльні зіставлення із навчальними досягненнями, яких набувають учні початкових класів в ході вивчення української та інших мов у межах навчальних програм для початкової школи.

Цілі навчання обумовлені головною метою — формування в учнів певного рівня комунікативної компетентності з урахуванням вікових особливостей і можливостей молодших школярів.

Зміст початкової освіти з української мови та літератури

<i>Зміст початкової освіти</i>	<i>Кінцевий результат оцінювання учнів</i>
<i>Мовленнєва лінія</i>	
Види мовленнєвої діяльності:	
Аудіювання	уміти уважно слухати і розуміти текст, запам'ятовувати з одного прослуховування його фактичний зміст, послідовність подій, визначати основну думку висловлювання
Говоріння	уміти будувати діалог з урахуванням ситуації та учасників спілкування, дотримуватися норм етикету; переказувати прослухані або прочитані тексти; створювати монологічні висловлювання комунікативного характеру
Читання	уміти правильно та з розумінням читати тексти, які відповідають віковим можливостям учнів початкових класів
Письмо	уміти будувати письмові перекази і твори з уживанням виражальних мовних засобів, висловленням власної думки, свого ставлення до того, про що йдеться в переказі або творі, дотриманням каліграфічних вимог і правописних норм у межах вивченого матеріалу
<i>Мовна лінія</i>	
Текст. Будова тексту. Типи текстів. Навчальні тексти різних стилів	знати основні ознаки тексту, його будову; вміти визначати тему та мету тексту, практично розрізняти типи і стильові особливості текстів; застосовувати здобуті знання про текст у процесі побудови власних висловлювань
Речення. Види простих речень за метою висловлювання та інтонацією. Головні і другорядні члени речення. Словосполучення. Однорідні члени речення. Звертання. Складне речення	знати основні ознаки речення; розрізняти і правильно інтонувати види речень за метою висловлювання та інтонацією; встановлювати логіко-граматичні зв'язки між членами речення; мати уявлення про словосполучення; розпізнавати та вживати однорідні члени і звертання в реченні; практично розрізняти прості і складні речення; застосовувати здобуті синтаксичні знання та уміння у власному мовленні
Слово. Лексичне значення слова. Навчальні	уміти пояснювати пряме і переносне значення слів,

<i>Зміст початкової освіти</i>	<i>Кінцевий результат оцінювання учнів</i>
словники різних типів	розпізнавати в текстах і пояснювати синоніми, антоніми, омоніми, найуживаніші фразеологізми; використовувати здобуті знання з лексики у власному мовленні; уміти користуватися навчальними словниками різних типів
Будова слова	знати назви значущих частин слова і вміти знаходити їх у словах (у нескладних випадках); розпізнавати і добирати спільнокореневі слова; застосовувати знання про будову слова в мовленнєвій практиці
Частини мови. Загальні відомості про граматичні категорії частин мови	знати назви та істотні ознаки частин мови; розрізняти самостійні і службові частини мови; розпізнавати частини мови в текстах; правильно вживати граматичні форми частин мови в усних і письмових висловлюваннях
Звукова і графічна системи мови в їх взаємозв'язку. Каліграфія. Техніка письма. Алфавіт	уміти розрізняти звуки і букви; орієнтуватися у звуковій системі мови; дотримуватися найважливіших орфоепічних норм літературної мови у власному мовленні; володіти графічною навичкою і технікою письма; знати алфавіт; розташовувати слова за алфавітом і знаходити в словнику потрібне слово
Правопис. Найуживаніші орфографічні та пунктуаційні правила (норми). Орфографічний словник	уміти каліграфічно і грамотно списувати і писати з голосу тексти з дотриманням вивчених правил орфографії і пунктуації; дотримуватися правил правопису під час побудови письмових зв'язних висловлювань; самостійно користуватися орфографічним словником для з'ясування правильності написання слова, його окремих форм; знаходити і виправляти орфографічні та пунктуаційні помилки
<i>Соціокультурна лінія</i>	
Тематичні групи слів, що називають державу, її столицю, державну символіку, реалії життя народу	знати і вміти записувати назву держави та її столиці; знати державні символи України; розуміти і пояснювати значення слів — назв предметів побуту, народних звичаїв; використовувати тематичні групи слів народознавчого змісту в мовленні
Фольклорні твори великої і малої форми	знати казки, пісні, прислів'я, приказки, загадки, лічилки; уміти доречно використовувати їх в усному і писемному мовленні для його увиразнення
Особливості національного мовленнєвого етикету. Правила мовленнєвої поведінки під час спілкування	знати формули національного мовленнєвого етикету і використовувати їх під час спілкування; дотримуватися правил етикету під час спілкування з представниками різних вікових груп і статусів
Соціальні ролі	уміти встановлювати елементарні комунікативні контакти під час виконання тих чи інших соціальних ролей у різних життєвих ситуаціях

<i>Зміст початкової освіти</i>	<i>Кінцевий результат оцінювання учнів</i>
<i>Діяльнісна лінія</i>	
Загальнонавчальні вміння і навички, зокрема навчально-організаційні, навчально-інформаційні, навчально-інтелектуальні і творчі, контрольно-оцінювальні	уміти організовувати свою навчальну діяльність; самостійно користуватися підручником, довідковою літературою; виконувати мисленнєві операції: спостерігати, аналізувати мовні явища, порівнювати, узагальнювати, виділяти головне, робити висновки; висловлювати і доводити власну думку; переносити знання та способи діяльності в нову ситуацію; проводити перевірку та самоперевірку усних висловлювань і письмових робіт, оцінювати результати навчання
	говоріння <i>монологічне мовлення</i>
	уміти висловлювати коротке повідомлення у межах відповідної сфери спілкування, передавати основний зміст прочитаного, побаченого або почутого, коротко висловлюючи своє ставлення до осіб, подій, явищ; описувати малюнок (серію малюнків), використовуючи у разі необхідності вербальні та невербальні опори
	<i>діалогічне мовлення</i> уміти спілкуватися із співрозмовником у межах відповідної сфери спілкування; будувати діалог з використанням основних зразків мовленнєвого етикету, прийнятого у країні, мова якої вивчається робити запит нової інформації, використовуючи для цього запитання різних типів;
	висловлювати емоції (радість, захоплення, подив, згоду, незгоду, сумнів) у зв'язку з почутим від співрозмовника; ставити запитання співрозмовникові з метою з'ясування або уточнення певної інформації у процесі спілкування, і відповідати на подібні запитання
<i>Мовна лінія</i>	
Лексичні одиниці: однослівні форми та стійкі словосполучення у значеннях, визначених сферами спілкування Грамаітичні структури та явища, що використовуються у простих реченнях (фразах) для задоволення повсякденних потреб у межах відповідної сфери спілкування	знати достатню кількість лексичних одиниць і уміти використовувати їх для вираження основних комунікативних потреб уміти правильно вживати грамаітичні структури та явища у простих реченнях (фразах) для задоволення простих повсякденних потреб у межах відповідної сфери спілкування

<i>Зміст початкової освіти</i>	<i>Кінцевий результат оцінювання учнів</i>
<i>Соціокультурна лінія</i>	
Відомості, що належать до культурних цінностей свого та інших народів, морально-етичних норм, особливостей вербальної та невербальної поведінки, що сприяє формуванню умінь міжкультурного спілкування	уміти обмінюватися інформацією і висловлювати свої погляди простими мовними засобами; встановлювати соціальний контакт (вітання і прощання; знайомство; висловлювання вдячності, вибачення)
<i>Діяльнісна лінія</i>	
Стратегії мовленнєвої діяльності, що спрямовані на виконання навчальних завдань і розв'язання життєвих проблем	уміти орієнтуватися в навколишньому середовищі та встановлювати соціальний контакт використовувати набуті знання, уміння та навички; оцінювати свої досягнення
<i>Літературне читання</i>	
	Коло читання
Дитяча література в авторській, жанровій, тематичній різноманітності:	орієнтуватися у колі дитячого читання, а саме:
твори усної народної творчості; твори видатних письменників-класиків, сучасних письменників України; зарубіжних письменників	знати прізвища письменників-класиків, письменників сучасної дитячої літератури та їх твори, з якими учні неодноразово зустрічалися у процесі навчання, основні теми дитячого читання; окремі жанри вивчених творів
художня література (малі фольклорні форми, казки (народні, літературні), легенди, вірші, оповідання, повісті, п'єси, байки); науково-пізнавальна, енциклопедична література, дитяча періодика	розрізняти прозові, поетичні, драматичні, фольклорні та авторські твори
теми дитячого читання: про рідний край, Батьківщину, природу, дітей, сім'ю, стосунки між людьми, навчання, пригоди, фантастика	знати, поважати державні національні символи, культуру, національні традиції свого народу, інших народів, які живуть в Україні та за кордоном усвідомлювати морально-етичний зміст творів; роль читання для пізнання навколишнього світу, формування власної культури
<i>Навичка читання</i>	
Спосіб, правильність, усвідомленість читання, засоби виразності усного мовлення; розвиток темпу читання вголос і мовчки	володіти повноцінною навичкою читання вголос і мовчки як загальнонавчальним умінням: сприймати, розуміти зміст творів (текстів) різних видів, виділяти в них суттєву інформацію; читати вголос правильно, плавно, цілими словами і групами слів з дотриманням засобів виразності

<i>Зміст початкової освіти</i>	<i>Кінцевий результат оцінювання учнів</i>
	усного мовлення та основних норм літературної вимови у темпі, який дає можливість зрозуміти зміст твору (тексту); читати виразно напам'ять вірші (уривки із прози) з дотриманням мовних і позамовних засобів виразності
<i>Досвід читацької діяльності</i>	
<p>Способи опрацювання текстів різних видів: фактичний та основний зміст твору; тема, основна думка твору; структурний аналіз текстів; види переказу; постановка запитань до тексту; причинно-наслідкові зв'язки між подіями, вчинками персонажів; діалог, дискусія за змістом прочитаного (прослуханого)</p> <p>Особливості опрацювання художнього твору: жанрові ознаки, засоби художньої виразності; автор твору, герої (персонажі) твору; сюжет, власне ставлення до змісту прочитаного (прослуханого)</p> <p>Особливості опрацювання науково-художнього твору</p>	<p>уміти самостійно визначати тему, основну думку літературного твору (навчального тексту); самостійно ставити запитання за змістом прочитаного; орієнтуватися у структурі художніх, науково-художніх текстів; складати простий план; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між подіями, дійовими особами; доводити власні судження щодо прочитаного, спираючись на текст; передавати (детально, стисло, вибірково) зміст тексту;</p> <p>виділяти, розуміти засоби художньої виразності, використовувати їх у мовленні під час переказу, опису, характеристик; слідкувати за розвитком подій у творі; визначати героїв; характеризувати персонажів за їх вчинками, висловлювати до них своє ставлення; висловлювати оцінювальні судження морального змісту;</p> <p>визначати основні ознаки понять, явищ, узагальнені висновки у науково-художніх творах, навчальних текстах; орієнтуватися у структурі навчального тексту (заголовки, підзаголовки, абзац, ілюстрація, схема, таблиця, виноска)</p>
Самостійна робота з дитячою книжкою; книгознавча пропедевтика, вибір книжки, типи дитячих видань; елементи дитячої художньої, науково-художньої, навчальної книжки, їх призначення; робота з інформацією	уміти самостійно розрізняти типи дитячих видань (книжка-твір, книжка-збірка, періодика, довідкова література; визначати орієнтовний зміст дитячих книжок; здійснювати пошук, відбір інформації для виконання навчально-пізнавальних завдань з використанням довідкових видань, дитячої періодики, орієнтуватися у підручнику за змістом; самостійно користуватися методичним і довідковим матеріалом підручника, складати коротку анотацію на прочитаний літературний твір, сприймати книжку як джерело поповнення знань
Спілкування за змістом прочитаного (прослуханого)	виявляти повагу до співбесідника, толерантність під час обговорення прочитаного (прослуханого) твору
	усвідомлено будувати зв'язні висловлювання, використовувати мовленнєві засоби з урахуванням комунікативної ситуації
<i>Літературна творча діяльність</i>	
Розвиток творчої діяльності на основі прочитаного	мати уявлення про різні види творчого переказу; створювати свої варіанти розвитку сюжету твору, відтворювати в уяві картини життя, художні образи,

<i>Зміст початкової освіти</i>	<i>Кінцевий результат оцінювання учнів</i>
	зображені письменником
Самовираження особистості дитини у літературній творчості	уміти складати твори-мініатюри, художні описи за спостереженнями у природі, загадки, лічилки, казки, вірші; колективно та індивідуально інсценізувати художні твори, життєві ситуації

Навчальні стандарти та концептуальні положення

Базова ціль 3: Розвивати й удосконалювати уміння і навички адекватно сприймати інформацію в письмовій формі.

Стандарти	Цілі контролю	Тестові завдання (приклади)
3.1. Сприймати письмовий текст як єдине ціле і визначати його функціонально-змістову та стилістичну приналежність	Ц. 1. Прочитати текст і визначити його функціонально-смысловий тип.	<p>3. 1. Прочитайте уважно текст (№ 1), визначте його тип. Обведіть кружечком букву, що позначає правильну відповідь. Це текст:</p> <p style="text-align: center;">А Розповідь Б Опис В Міркування Г Комбінований</p> <p><i>Текст 1.</i></p> <p style="text-align: center;">Шабельнакриниця</p> <p>Це трапилось тоді, коли українню нишпорили людолови. Налітали сараною, випалювали села, людей гнали у рабство.</p> <p>Їхали балкою молоді козаки. Заночувати вирішили в долині. Неподалик текла річечка, гарна паша була для коней. Та один все хитав головою. Ніхто не пам'ятає його імені, а прізвисько було Копач. Він змалку копав криниці.</p> <p>Не хотів той Копач пити з річки. Довго ходив, придивлявся, де яка трава росте. Тоді копирснув землю. Гукнув на товариство. Не було в козаків лопат, тільки шаблі. ними й добулися до джерела.</p> <p>Досхочу напилися козаки води, переночували й на ранок рушили далі. А Копач затримався прокопати витік для води, щоб криниця не заболочувалась. Заспішив наздоганяти своїх. Ті саме спускалися в байрак. Глянув Копач і сплотив. Ззаду підкрадались до юнаків татари з арканами.</p> <p>Голосноскрикнув Копач, попередивтоваришів.</p> <p>Тірозвернулися й дали татарам жару. Лиш один козак упав відворожої кули. Копач...</p> <p>Поховали козаки побратима, шапками написали могилу.</p> <p>Криниця Копачева згодом осипалась. Та селяни її опоряджували, викладали камінням. Б'є в ній сильне джерело. І немає ніде води смічнішої. Бо Копач знав, де знайти золоте</p>

	джерело.
--	----------

	<p>Ц. 2. Визначити функціонально-стилістичну приналежність тексту</p>	<p>3.2. Визначте, який тип мовлення є у тексті (2) основним, а який допоміжним?</p> <p><i>Текст № 2</i></p> <p>У надрах хмари зарокотало, спершунеголосно й нестрашно, а даліголосніше йпотужніше. Тоділіс охнуввіджаху – так по ньому вдарило згори.</p> <p>Аж тоді прокинувся в своєму дуплі сич-громовник. Прокинувся, заворушив крильми, видряпався з дупла і пішов сухого береста вгору та вгору, сонно поводячи сюди-туди головою. Дощ мив йому маленькі гострі вушка, спинку та крила і лоскотав клинчик хвоста. Краплі води котилися по кривому дзьобові і скапували вниз. Сич повів очима в один бік, у другий – ніде ані пташини, ані дрібної миші!</p> <p>Блискавиці пролітали йому над чсамісінькою головою, громи котилися по його спині. Але тут визирнуло молоденьке сонечко. Сич, відчувши різь в очах, заплющився.</p> <p>Він так і до дупла дійшов по гільці – заплющений. Перед дуплом сич струснув із себе краплі дощу і повільно, вайлувато побрався на постіль з пір'я та сухого листа.</p> <p style="text-align: right;">(За Григором Тютюнником)</p> <p>3. 2. Прочитайте уважно текст, визначте до якого стилю мовлення він належить. Обведіть кружечком букву що позначає правильну відповідь.</p> <p>Кут зору ока сови – 160 градусів. Голову птах може обертати на 270 градусів від фронтального положення.</p> <p>У нічній темряві сова бачить при освітленні 0,000002 люкса. Гострота взору інших птахів може дорівнятися до зору сови за умови наявності освітлення у 46 000 разів потужнішого. Для порівняння: літнього дня сонце освітлює землю з силою 100 000 люксів.</p> <p style="text-align: right;">(З довідника)</p> <p>Цей текст належить до:</p> <p style="text-align: center;">А Розмовного Б Офіційно-ділового В Стилю художньої літератури Г Наукового Д Публіцистичного</p> <p>3. 4. Випишіть із тексту (№ 2) 4–5 слів чи словосполучень, притаманних даному стилю мовлення.</p>
--	---	---

<p>3.2. Визначити композиційно-</p>	<p>Ц. 3. Перебудувати функціонально-сми-словий тип тексту відповідно до комуні-кативного завдання.</p> <p>Ц. 4. Розділити текст на</p>	<p>3. 5. Введіть у текст (№ 1) опис зовнішності козака Копача (3–4 речення)</p> <p>3.6. Поділіть текст (№ 1) на смислові частини. Складіть і запишіть план тексту.</p>
-------------------------------------	--	--

<p>сміслові частини тексту, а також способи і засоби зв'язку частин тексту.</p>	<p>сміслові частини</p> <p>Ц. Визначити структуру тексту.</p>	<p>5. 3. 7. Знайдіть і позначте у тексті-розповіді (№ 1) <i>зачин</i>[³], <i>основну частину</i>[^{о.ч.}] і <i>кінцівку</i>[^{к.}], за допомогою квадратних дужок і відповідних скорочень .</p> <p>3. 8. Знайдіть і позначте за допомогою квадратних дужок і відповідних скорочень структурні елементи тексту-опису (текст № 3): загальна характеристика, або вступ [^{в.}]; опис [^{о.}]; заключна частина [^{з.ч.}].</p> <p><i>Текст № 3.</i></p> <p style="text-align: center;">У Катерини Білокур</p> <p>Осело Катерини Білокур я розшукував недовго. Запитав у босоногих дівчаток, які гралися на стежці. У відповідь на моє запитання вказівні пальчики ткнули повітря в напрямі, де білів причілок звичайної української хати.</p> <p>Я пидийшов до хати, зупинився. Відчинилася хвіртка, вийшла жінка в темній терновій хустці, заговорила м'яким голосом, гостинно запросила увійти.</p> <p>На покуті темніли старі образи, ледь помітно виблискували тьмяною позолотою. Недалечко від ікон висів портрет Шевченка. З простенької його рами розгорнуто звисав рушник, наче гаптовані крила якогось дивного білого птаха або величznego метелика.</p> <p>У кутку була охайно підведена червоною глиною піч, що милувала око мальованим комином. Вона, наче огрядна молодиця в білій вишиваній сорочці, посідала в хаті чимале місце.</p> <p>Вздвож стола стояла лава. На довгомуослоні, на яке падало світло з двох невеликих вікон, лежало причандалляхудожниці: тюбики фарб, саморобніпензлики. За палітру правив шматок скла, що лежав поруч.</p> <p>На стінах світлиці висіло кілька картин. Я замилювався квітами, що жили на полотнах такою яскравою красою. Картини, що висіли на стінах, були в неоконирних рамах, а деякі зовсім без рам.</p> <p>У цій пропахлій фарбами і живими квітами кімнати художниця творила. Тут не було навіть звичайнісінького мольберта.</p> <p>Я мовчав. Був зачарований, але й здивований життям цієї скромної і разом з тим талановитої та наполегливої жінки.</p> <p style="text-align: right;">(За М. Сарма-Соколовським)</p> <p>3. 9. Знайдіть і позначте за допомогою квадратних дужок і відповідних скорочень структурні елементи тексту-роздуму (текст № 4): тези [^{т.}]; аргументи, або докази [^{а.}]; висновок [^{в.}].</p> <p><i>Текст № 4.</i></p> <p style="text-align: center;">Сім'я</p> <p>Як і інші народи, необхідною умовою життя кожної людини українці завжди вважали сім'ю, тому що саме вона складала його господарську та моральну основу. Отже, до родини в Україні завжди ставились з великоюувагою та пошаною.</p> <p>Здавна в українській родині існував чіткий розподіл обов'язків між усіма її членами, через те що налагодженість побуту та створення сімейного добробуту залежали саме від цього.</p> <p style="text-align: right;">(З журналу)</p>
---	---	---

3.10. Прочитайте текст-розповідь.

Знайдіть у ньому елементи роздуму. Позначте їх квадратними дужками [].

Текст № 5.

Байда

Дмитро Байда-Вишневецький – відважний воїн, здібний полководець, ватажок українського козацтва. Саме він збудував найперше військове укріплення на острові Хортиця на Запорозжі. Саме він у середині XVI століття згуртував розпрошені до того козацькі загони в єдину силу.

Під командуванням Дмитра вишневецького козаки не тільки давали відсіч нападникам. Мужній Байда організував походи козацьких загонів у володіння татарського хана та в район турецьких фортець на Дніпрі.

Чому ж Дмитра Вишневецького прозвали в народі Байдою? Так прозивали наших козацьких мудреців, чарівників, характерників. Древньою мовою санскрит “байда” означає “лікар”, “цілитель”, той, хто зумів зцілити себе й може допомогти іншим. Від того ж кореня походить і слово “байдужий”, тобто спокійний, розсудливий, такий, що володіє великою внутрішньою силою.

Ім'я Байди-Вишневецького обезсмертило народна пісня. Доки співатимуть україніці про подвиги своїх відважних лицарів, не буде переводу козацькому роду.

(З журналу)

3. 11. Знайдіть у тексті № 6 (або № 2) елементи опису. Позначте його квадратними дужками [].

Текст № 6.

Колядники

Святвечір – то подія для всіх. Вогникижовтіють у вікнах, димийдуть у небо, а селом ходять ватаги колядників.

Задовго до походу роблять звізду на довгому держалні, клеять її з кольорового паперу, щоб свічку можна було поставити всередині. Для поспивання у кишнях є усяка пашниця. Засівають залежно від симпатій кому житом, кому вівсом, кому гречкою, а котромусь жмикрутові дістанеться, буває, ще й жменя гороху.

А от Романа таких жорстоких жартів ніколи собі не дозволяють. В хату його ступають схвильовано, як у маленький заповідник краси. З усіх хат ця найгарніша, у ній все аж цвіте!

Речі тут звичайні, але як вони виказують натуру господарів, їхнє прагнення оздобити своє просте трудове життя! Скриня мальована, вся в яблуках з листям. Ці мальовки на скрині так і перегукуються з півнями на комині і з вишитим квітчастим рушником над Шевченком у шапці. На миснику вишикувались розмальовані глечики, вони взялись у боки, мов парубки. Навіть старий ослін застелено тканим обрусом.

А з покутя на колядників позирає з-під рушника на дошці мальована Пречиста Матір з Немовлям, дивиться уважно й доброзичливо, ніби оцінює їхні старання та чемність. Той іконний погляд вони почувають й тоді, коли після найкращих зичень господарям топчуться біля порога і ждуть подарунків...

І ось колядники висипають з Романові хати. Душі їхні повняться чимось гарним, повняться, як ота паперова звізда світлом.

(За О. Гончаром)

Ц. 6. З'ясувати,

3. 12. Знайдіть і підкресліть у тексті № 5 використані засоби зв'язку

<p>3. Аналізувати текст за змістом, ідейною проблематикою та художніми засобами.</p>	<p>які лексичні та морфологічні засоби зв'язку використані в тексті.</p> <p>Ц. 7. Знайти у тексті відповіді на поставлені питання</p> <p>Ц. 8. Давати відповіді на поставлені питання самостійно (своїми словами)</p> <p>Ц. 9. Поставити питання до прочитаного тексту.</p> <p>Ц. 10. Знайти в тексті художні засоби (тропи) і поясніть їх роль у змалюванні явищ, подій, персонажів.</p> <p>Ц. 11. Знайти мовні засоби,</p>	<p>(синоніми, заміна іменників займенниками тощо).</p> <p>3. 13. Підкресліть 5 слів (словосполучень) із 10, які можна було б використати як засоби зв'язку в тексті № 5. Даремно, таким чином, та, він, гарний, чорніє, козак, нарешті, чомусь.</p> <p>3. 14. Підкресліть у тексті № 1 слова, які допомагають зрозуміти, <i>де</i> і <i>коли</i> відбувалися події.</p> <p>3. 15. Підкресліть у тексті № 1 речення, які лістять відповіді на поставлені нижче питання.</p> <p>1. Чому козав мав прізвисько Копач? 2. Чому Копач затримався в байраці? 3. Як вчинив Копач, забачивши татар? 4. Як народ зберігав пам'ять про козака Копача?</p> <p>3. 16. Дайте письмові відповіді на питання до тексту № 1.</p> <p>1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____</p> <p>3. 17. Одним поширеним реченням висловіть власне ставлення до вчинка козака Копача (текст № 1)</p> <p>3. 18. Самостійно поставте і запишіть по 1 питанню до кожного абзаца тексту № 5.</p> <p>3. 19. Випишіть із прочитаного тексту (№ 7) 2 епітети і 2 уособлення.</p> <p><i>Текст № 7.</i></p> <p>Степ рівний, як долоня, широкий і довгий-безкрай. Він тоне у своїй просторій просторості, у своїй зеленій траві, спершу аж темно-зелений, а чим далі – блідніший, голубіший, аж поки не сходиться з краєм блакитного неба, де, здається, він загинається угору і йде уже попід небом. Серед нього хвилі золотого сонячного світу так і ходять, так і переливаються.</p> <p style="text-align: right;">(За Панасом Мирним)</p> <p>3. 20. Виділені слова у тексті № 7 є:</p> <p style="text-align: center;">А Епітетом Б Гіперболою В Уособленням Д Алєгорією</p> <p>Обведіть кружечком букву, що позначає правильну відповідь.</p> <p>3. 21. У якому значенні вжито слово “золоте” у словосполученні <i>золоте джерело</i> в тексті № 1. Обведіть кружечком букву, що позначає правильну відповідь.</p> <p style="text-align: center;">А. У прямому значенні Б У переносному значенні</p> <p>3. 22. Підкресліть у прочитаному тексті (№ 5) 10 слів, які є стрижневими для розуміння теми та ідеї тексту.</p>
--	--	---

	що містять головну інформацію прочитаного тексту	<p>3. 23. Підкресліть 6 слів із 10 запропонованих, за допомогою яких можна було б змалювати образ Байди-полководця.</p> <p>Мужний, лицар, русявий, лагідний, ватажок, воїн, хан, “цілитель”, відважний, дотепний.</p>
--	--	---

<p>3. 4. Виділяти головну і другорядну інформацію в прочитаному тексті. Визначити тему та ідею тексту.</p>	<p>Ц. 12. Визначити тему прочитаного тексту.</p> <p>Ц. 13. Визначити головну думку (ідею) прочитаного тексту.</p>	<p>3. 24. Про що йдеться в прочитаному тексті № 1? Правильну відповідь обведіть кружечком.</p> <p>А. Про те, як козак Копач знайшов джерело. Б. Про боротьбу з татарами. В. Про те, як загинув козак Копач. Г. Про життєвий подвиг козака Копача і його народне вшанування.</p> <p>3. 25. Який із запропонованих заголовків найбільшою мірою відповідає темі прочитаного тексту (№ 1). Обведіть кружечком букву, що позначає правильну відповідь.</p> <p>А У байраці Б Шабельна криниця В Дали татарам жару Г Ворожа куля Д Подвиг козака</p> <p>3. 26. Визначте самостійно і запишіть одним реченням тему прочитаного тексту (№ 1)</p> <p>3. 27. Доберіть самостійно і запишіть заголовок до прочитаного тексту (№ 1), який би відповідав його темі.</p> <p>3. 28. Знайдіть і підкресліть якщо є, у прочитаному тексті (№ 5) речення, яке містить головну думку.</p> <p>3. 29. Який із запропонованих заголовків найбільшою мірою відповідає ідеї прочитаного оексту (№ 5). Обведіть кружечком букву, що позначає правильну відповідь.</p> <p>А Байда Б Не буде переводу козацькому роду В Відсіч ворогам Г “Цілитель”</p> <p>3. 30. Визначте самостійно і запишіть одним реченням головну думку прочитаного тексту (№ 1).</p> <p>3. 31. Доберіть і запишіть заголовок, який би відповідав ідеї прочитаного тексту (№ 1)</p>
--	---	---

Письмо

Базова ціль 4: Розвивати й удосконалювати уміння створювати висловлювання в письмовій формі відповідно до висунутих комунікативних завдань

Стандарти	Цілі контролю	Тестові завдання (приклад)
4.1. Оформляти письмово свої і чужі тексти (висловлювання)	Ц. 12. Записати запропонований текст відповідно до норм української	3. 32. Перепишіть текст, отримуючи правил орфографії та пунктуації (т. № 8)

<p>відповідно до норм української літературної мови.</p>	<p>орфографії пунктуації.</p>	<p>та</p> <p>Текст 8</p> <p>Тарас Шевченко народівс... на українс...кій з... млі під українс...ким небом проте він належит... до тих людей світочів що стают... дорогими для вс...ого людства і що в пошані вс...ого людства знаходят... своє бе...смертя.</p> <p>Він був поетом якого ми до того (не) мали поетом для всіх поетом народним поетом гноблених але (не) скорених. Народже...ийматір...ю кріпачкою і сам кріпак він став борцем революціонером титанічної сили.</p> <p style="text-align: right;">(За О. Гончарем)</p> <p>3. 33. Який варіант написання поданих слів правильний? Обведіть кружечком букву, що позначає правильну відповідь.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пишеться буква е: <ul style="list-style-type: none"> А. пиш...ш Б. виб...ваючи В. чорнокор...ми Г. гл...б...на 2. Пишеться дві нн: <ul style="list-style-type: none"> А. неоціне...ий Б. зроблен...ий В. нездола...ий Г. благаслове...о 3. Пишеться окремо: <ul style="list-style-type: none"> А. (не) сподівано Б. (не) високий В. ниде (не) видно Г. (не) забаром <p>3. 34. Знайдіть речення, в якому порушено норми пунктуації. Обведіть кружечком букву, напроти якої це речення записано.</p> <p>А. Згадую село, в якому тоді ми жили, і в моїй уяві постають літні вечори і душу мою повиває елегія смеркання. (Є. Гуцало)</p> <p>Б. Увечері, колі зорі цілуються я хотів дитиною піймать на синій налігач місяць і напоїти з криниці моєї любові, а криниця моя тоді в яблуневому цвіту цвіла. (Г. Косинка)</p> <p>В. Серце моє – клітка, а пісні – пташки, що об неї б'ються і на волю рвуться в небо, в сяйво дня. (Олександр Олесь)</p> <p>Г. Багрянець сонця зник з дерев, небо потемніло, але ліс не втрачав своєї краси: став таємничий, казковий, яким тільки може бути ліс у вечірню пору. (В. Гжицький)</p> <p>3. 35. Зробіть морфемний аналіз виділених слів (текст 8)</p> <p>3. 36. Яке із виділених слів (текст 8) має таку морфемну будову? Запишіть його</p> <p>—○□ _____</p> <p>3. 37. Обведіть кружечком букву, напроти якої записано слово, в якому <i>и</i> не є закінченням</p>
--	-------------------------------	---

<p>4.2. Редагувати власні висловлювання за змістом, композицією, мовою.</p>	<p>Ц. 14. Визначити значення слів у контексті.</p>	<p>А. віки Б. навіки В. їхали Г. України</p> <p>3. 38. Виділені слова (текст 8) розберіть як частину мови.</p> <p>3. 39. Подане речення розберіть за членами речення. Визначте і скорочено надпишіть, якою частиною мови виражений кожен із них. Сине небо, побратавшись з веселою землею, розгортає над нею своє блакитне, безмірно-високе, безмірно-глибоке шатро. (Панас Мирний)</p> <p>3. 40. У словосполученні <i>хмара плаче</i> слово <i>плаче</i> вжито в переносному значенні. підкресліть правильну відповідь. Так. Ні.</p>
<p>4.3. Давати письмові відповіді на питання за прочитаними текстами різної функціонально-сміслової та</p>	<p>Ц. 15. Знаходити і записувати синоніми, антоніми, омоніми у прочитаному тексті.</p>	<p>3. 41. Складіть і запишіть речення, в яких слово <i>летіти</i> вживалося бб у прямому і переносному значенні.</p> <p>3. 42. У реченні із завдання 39 підкресліть синоніми.</p> <p>3. 43. Доберіть і запишіть синоніми до слів <i>побратавшись</i> і <i>безмірно-високе</i> (небо) із завдання 39.</p>
<p>Ц. 16. Удосконалювати текст (його частину) відповідно до норм сучасної української літературної мови.</p>	<p>Ц. 16. Удосконалювати текст (його частину) відповідно до норм сучасної української літературної мови.</p>	<p>3. 44. Доберіть і запишіть 2 синоніми до слова <i>безмірно</i> (3. 39).</p> <p>3. 45. Доберіть антоніми до слів <i>побратавшись</i>, <i>розгортає</i>, <i>безмірно-глибоке</i> із завдання 39.</p> <p>3. 46. Перепишіть речення, замінивши діалектні слова літературними відповідниками. Він файно вбрав своїх дітей, жінку і сам ходив по селу як газда, а не як жебрак.</p> <p>3. 47. Із двох слів, поданих в дужках, виберіть те, що відповідає змістові. Словосполучення запишіть. (Коментувати, компрометувати) змагання; ароматний (ароматичний) напій.</p>
<p>4.3. Давати письмові відповіді на питання за прочитаними текстами різної функціонально-сміслової та</p>	<p>Ц. 17. Письмово відповісти на питання за змістом текста-розповіді.</p>	<p>3. 47. У нижче поданих реченнях знайдіть мовленнєві помилки. Відредаговані речення запишіть. 1. У нашому класі любий учень розповість біографію Т. Шевченка і Л. Українки. 2. Цей поет являється одним з найбільш відомих постатей у теперішньому літературному процесі.</p> <p>3. 48. У нижче поданому реченні знайдіть і усуньте стилістичні огріхи. Відредаговане речення запишіть. І. Карпенко-Карий з сатирою говорить про ненаситну жадобу до збагачення мільйонера Пузиря, який з задоволенням говорить, що з збільшенням кількості голодних людей, збільшаться його прибутки.</p> <p>3. 49. Дайте письмові відповіді на питання за текстом-розповіддю (текст № 1).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чому козаки вирішили заночувати в долині? 2. За яких обставин запинув козак Копач?

стілістичної
приналежності.

Ц. 18. Відповісти
письмово за
питанням до тексту-
міркування.

Ц. 19. Письмово
відповісти на
питання за
художнього твору.

Ц. 20. Дати письмові
відповіді за
текстами різних
жанрів
публіцистичного
стилю.

3. 50. Дайте відповіді на питання за текстом-міркуванням і висловте власну точку зору щодо даної проблеми. Свою відповідь аргументуйте (текст № 4).

1. Чи згодні ви з думкою, що ім'я – необхідна умова життя кожної людини? Чому?
2. Чому в українській родині надавали великого значення чіткому розподілові обов'язків між усіма її членами?

У своїх відповідях використовуйте слова та словосполучення типу: *Я гадаю; Я вважаю; я думаю; мені здається; як на мене; як на мою думку; щодо мене; то я (не) згоден (згодна); можна погодитися.*

3. 51. Дайте письмові відповіді на питання, подані в кінці художнього тексту. (Т. № 9).

Шурко відразу не злюбив її, через те що вчителька посадила його за одну парту з нею. А Шурко хотів сидіти з Севкою чи з Толею, чи в крайньому разі з кимось із хлопців.

Він сам винен, що так сталося, бо не треба було йому в перший день так галасувати, смикатися та розводити руками.

І ось Толя з Севкою спокійнісінько сидять собі на передостанній парті, зате Шурко стовбичить на першій, перед самісіньким столом учительки. А поруч нього оця новенька – мовчазне дівчисько в окулярах. Своєю зразковою поведінкою вона страшенно дратує Шурка. Якийсь правопис, а не людина! І остаточно розізлився Шурка, коли дізнався, що його сусідку по парті звать так само, як і його – Шура. Це вже був глум.

(Всеволод Нестайко "Шурка і Шурко")

1. За що Шурко відразу не злюбив Шуру?
2. Чим дратувала новенька Шурка?
3. Що хлопця розізлило остаточно?

3. 51. Дайте оцінку поведінці Шурка (текст № 9). Відповідь аргументуйте.

3. 52. Відповісти на питання, подані в кінці тексту публіцистичного стилю (текст № 10)

Такт. Тактовність. Ці слова латинського походження. У латинській мові слово такт має два значення: дотик, почуття. Кажуть, що тактовність починається з уміння знайти правильну лінію поведінки з кожною людиною залежно від її душевного стану. Тактовність – це вміння відчутти людину, доторкнутися до неї душею. Іншими словами, це те почуття міри, яке підказує людині, що в конкретній ситуації можна, а чого не слід говорити й робити. Диктує тактовні вчинки культура, чуйність, уміння підійти до людини так, щоб не образити, не роздратувати, не зробити людини боляче, а, навпаки, - допомогти людині вийти з неприємної ситуації чи пригніченого стану.

Починаючи розмову, з'ясуйте, чи зацікавить співрозмовника те, про що збирається йому розповісти, чи не нудьгуватиме він під час розмови, чи має він і настрої вислухати вас, чи не вразити

<p>4.4. Складати і записувати тексти різних функціонально-смыслових типів з використанням характерних морфологічних класів слів, різноманітних синтаксичних конструкцій і художньо-виражальних засобів.</p>	<p>Ц. 21. Скласти власне зв'язне висловлювання, опираючись на поданий текст.</p> <p>Ц. 22. Стисло передати зміст прочитаного тексту.</p>	<p>ви його своєю розповіддю...</p> <p>Тактовний колега, товариш чи знайомий не стане привселюдно переказувати вам плітку, яку він щойно про вас почув, а свої сумніви й підозри щодо вірогідності почутого висловить обережно, у формі непрямих запитань і обов'язково наодинці.</p> <p>Тактовна людина у великому товаристві уникає говорити на неприємні теми (смерть, каліцтво, зрада, розлучення), бо, може, хтось із присутніх це болісно сприйме. Більш того, він намагатиметься зупинити такого оповідача, відвернувши його увагу якимось запитанням.</p> <p>(За А. Коваль)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Який зміст вкладає автор в поняття <i>тактовність</i>? 2. Чи згодні ви з думкою, що тактовність – одна із складових загальної культури людини? Свою відповідь аргументуйте. <p>3. 53. Визначте і сформулюйте проблему, порушену автором у тексті № 11.</p> <p>3. 54. Опираючись на зміст прочитаного тексту (текст № 11), висловіть свою точку зору з проблеми: “Вихована людина не зможе бути безтактною”.</p> <p>3. 54. Скласти і записати простий (складний) план прочитаного тексту (текст № 11)</p> <p>3. 55. Складіть і запишіть тези до тексту (текст № 12)</p> <p>Саме у самолюбстві найяскравіше виражається повага людини до себе як особистості, визнання нею власної гідності. Самолюбство скеровує вчинки й поведінку людини. Якщо самолюбство є стійкою рисою характеру людини, його можна вважати її моральною рисою.</p> <p>Дуже часто самолюбство є рисою позитивною, тому що воно допомагає людині заради досягнення мети долати перешкоди та власні слабкості. Самолюбство часто спонукає людину до цілком законного та природного захисту власної гідності.</p> <p>Проте самолюбство може перетворитися на рису негативну. Так буває, коли воно з вимогливого ставлення людини до самої себе перетворюється на необґрунтовану гордість та пихатість, на чванькуватість, яка заважає їй тверезо оцінити власні вчинки, не дає змоги виправити помилки. Таке хворобливе самолюбство паралізує активність людини, розкладає й нищить її як особистість.</p> <p>Спроможність до справедливої самооцінки є першою ознакою людини розважливої. Дуже важливо вміти подивитися на себе ніби збоку, оцінити себе очима інших людей. Адже кожна людина прагне бути справедливо поцінованою рідними, друзями, суспільством. Завдяки здатності до справедливої самооцінки людина отримує можливість контролювати власну поведінку, навіть виховувати саму себе.</p> <p>(Із словника етики)</p>
---	--	---

	<p>Ц. 23. Скласти власний текст-міркування.</p> <p>Ц. 24. Скласти власний текст, використовуючи різноманітні морфологічні та синтаксичні одиниці.</p> <p>Ц. 25. Скласти власний текст, використовуючи різноманітні художні засоби.</p>	<p>3. 56. Передайте стисло зміст прочитаного тексту (в трьох-чотирьох реченнях) (текст № 1)</p> <p>3. 57. Напишіть текст-роздум за темою: “Самолюбство – не завжди риса позитивна”.</p> <p>3. 58. Складіть і запишіть зв’язне висловлювання, яке б містило розгорнутий роздум-доведення з атемою: “Чи потрібне людям самолюбство”.</p> <p>3. 59. Висловіть свою точку зору щодо порушеної у тексті № 12 проблеми в шести-семи реченнях. У власному тексті вживайте чотири-п’ять вставних слова, чи словосполучення (речення).</p> <p>3. 60. В п’яти-шести складних реченнях поясніть, чому Дмитра Вишневецького прозвали в народі Байдою (текст № 5).</p> <p>3. 61. Введіть опис зовнішності Шурка (4-5 речень), використавши чотири-п’ять одиничних дісприкметника чи дісприкметникових зворота (текст № 9).</p> <p>3. 62. Скласти опис зовнішності дівчинки, увівши до нього 2 метафори та 2 епітети (6-7 речень, текст № 9).</p> <p>3. 63. Скласти текст-опис зимового ранку, увівши до нього 2 уособлення та 2 порівняння (6-7 речень).</p>
--	--	---

Специфікація тесту з української мови і літератури за курс початкової школи в 2013 році

1. Призначення тесту з української мови і літератури

Оцінити ступінь підготовленості випускників IV класів з української мови і літератури.

Кількісний розподіл завдань тесту з української мови і літератури за змістовими лініями та складністю наведено в Матриці специфікацій.

2. Принципи композиції завдань у тесті з української мови і літератури

Композиція завдань у тесті з української мови і літератури ґрунтується на таких засадах:

Спочатку в тесті подано завдання з української мови, потім – завдання з української літератури, а завершує тест відкрите завдання з розгорнутою відповіддю (власне висловлення).

Завдання в межах кожної з форм розташовуються від простого до складного.

3. Система оцінювання окремих завдань і тесту в цілому

Для завдань тесту кожної форми встановлюється відповідна система оцінювання:

Завдання з вибором однієї правильної відповіді – 0 – 1 тестовий бал.

Завдання на встановлення відповідності – 0 – 1 – 2 – 3 тестових бали.

Завдання з розгорнутою відповіддю – від 0 до 6 тестових балів.

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно розв’язавши всі завдання тесту з української мови і літератури, – 50.

4. Додаткові матеріали та обладнання

Додаткові матеріали та обладнання під час виконання тесту не використовуються.

5. Умови проведення іспиту та перевірки його результатів

Під час проведення іспиту у класі не можуть бути присутні вчителі української мови та літератури, а також початкових класів.

Матриця специфікацій

Цілі Зміст	Знання і розуміння				Уміння і навичкиУсього				
	Розуміння загального змісту тексту	Визначення функціонально-сміслового типу тексту: розповідь, опис, міркування	Виявлення художніх засобів у тексті (порівняння, уособлення)	Визначення теми, головної думки тексту	Складання власного висловлювання в письмовій формі	Визначення у тексті і самостійний добір синонімів і антонімів	Використання лексики відповідно до теми висловлювання	Оформлення тексту відповідно до норм граматики, орфографії і пунктуації	
Читання	25% (3)	5% (1)	10% (1)	10% (1)	–	–	–	–	5
Письмо	–	–	5% (1)	–	20% (2)	10% (1)	10% (1)	5% (1)	5
Усього % (завдань)	25% (3)	5% (1)	15% (2)	10% (1)	20% (2)	10% (1)	10% (1)	5% (1)	10

Тест

з української мови та літературного читання для IV класу

Прочитай уважно текст.

Послав батько семирічного сина Мишка до сусіда, діда Федора:

- Піди, сину, попроси в діда лопату на півдня. Бо наша зламалась.

Прийшов Мишко до діда, каже:

- Дайте, діду, лопату, просили батько...

А дід своє діло робить, Мишка немовби не чує й не бачить. Мов і немає нікого перед очима.

Мишко ще раз:

- Діду, дайте лопату, батько просили.

Дід знову мовчить. Вернувся Мишко додому й питає батька:

- Тату, що це сталося з дідом Федором?

Батько подивився уважно у вічі синові:

- А ти сказав дідові «Доброго дня?» Чи запитав його про здоров'я?

- Ні, - каже Мишко.

- Вертайся до дідуся, привітайся, запитай «Як Ваше здоров'я, дідусю?», вибачся за свою нечемність. Як дід пробачить, тоді попроси лопату.

Батько пояснив синові, як і що казати. Мишко знову пішов до діда Федора. Сказав усе, як батько велів. Коли просив пробачення, трохи не заплакав: дідусь видався йому таким суворим. Потім дідусь усміхнувся, погладив Мишка по голові, дав лопату й сказав:

- Піди до яблуні, що біля криниці, зірви собі яблуко. Вибирай, яке найкраще.

(В. Сухомлинський)

<p>1. До якого типу мовлення належить прочитаний текст? А. Розповідь. Б. Опис. В. Міркування. Запиши літеру, що позначає правильну відповідь.</p>	L 0 2
<p>2. Розташуй дієслова в тій послідовності, в якій відбувалися події. Пояснив, послав, мовчить, погладив, вибачся, зламалась.</p>	L 0 1 2 3 4 5 6
<p>3. Дай письмові відповіді на питання за змістом прочитаного тексту.</p> <p>1. Які правила вихованої людини порушив Мишко? _____</p> <p>2. Чому дідусь Федір вдавав, що не помічає хлопчика? _____</p> <p>3. Що порадив Мишкові тато? _____</p> <p>4. Чим можна твердити, що дідусь Федір був суворим? Чому? _____</p>	L 0 1 2 L 0 1 2 L 0 1 2 L 0 1 2
<p>4. Добери і запиши заголовок до прочитаного тексту. _____</p>	L 0 3
<p>5. У прочитаному тексті підкресли речення із звертанням .</p>	L 0 2
<p>6. Чи є в тексті речення, в якому висловлена головна думка? Так. Ні. Запиши правильну відповідь.</p>	L 0 2
<p>7. До поданих слів добери антоніми з тексту і запиши їх. Узяв - _____. Заплакав - _____. Лагідний - _____.</p>	L 0 1 2 3
<p>8. На місці крапок впиши пропущені літери <i>ччи</i>. Перевірні слова запиши через риску. В...селий - _____. Ст...повий - _____. Н...бесний - _____.</p>	L 0 1 2 L 0 1 2 L 0 1 2
<p>9. Від поданих іменників утвори спільнокореневі прикметники і запиши їх. Село, _____. Кишинів, _____. Осінь, _____.</p>	L 0 1 L 0 1 L 0 1

<p>10. До слів <i>сміхнувся, подумав</i> добери і запиши по два спільнокореневих слова.</p>	<p>L 012 L 01 2</p>
<p>11. Встав, де потрібно, пропущені розділові знаки.</p> <p>Людину прикрашають загальна культура вихованість і розум душевний спокій і внутрішня гармонія. Привабливості їй надають високий інтелект упевненість у своїх силах і щирість натури.</p>	<p>L 012345</p>
<p>12. Запиши, вставляючи замість крапок пропущені літери.</p> <p>Ро...мовляючи, не треба забувати про застережен...я в...ликого філософа стародавності Аристотеля: «Розумна людина завжди знайде спіл...ну мову з іншою розумною людиною, а дурен... ніколи не погодит...ся ні з розумним, ні з дурним.»</p>	<p>L 012 3456</p>
<p>Усього</p>	<p>50 б.</p>

**Схема оцінювання тесту
з української мови і літературного
читання**

№ п/п	Варіанти правильних відповідей	Кількість балів	
1.	А.	2 б. - за умови правильної відповіді.	L 0 2
2.	Послав, зламалась, мовчить, вибачся, пояснив, погладив.	6б – по 1 б. за кожне правильно розташоване дієслово.	L 0 1 2 3 4 5 6
3.	1. Мишко не привітався і не попросив ввічливо дідуся дати лопату (Мишко забув про слова ввічливості. Мишко вів себе нечемно). 2. Дідусь Федір вдавав, що не помічає хлопчика, тому що той не привітався і не висловив чемно прохання. 3. Тато порадив Мишкові привітатися з дідусем, розпитати про його здоров'я і попросити в нього пробачення.	8 б. – по 1 б. за кожен правильну відповідь + по 1 б. за правильну побудову кожного речення (4+4=8).	L 0 1 2 L 0 1 2 L 0 1 2 L 0 1 2

	4. Дідусь не був суворим, тому що він усміхнувся, погладив по голові Мишка і пригостив його яблуком.		
4.	Можливо: “Дідова наука”, “Просили батько ” та інші.	3б – 2б за правильно дібраний заголовок + 1б за грамотність.	L 0 3
5.	Одне з речень: <u>Піди, сину, попроси в діда лопату на півдня.</u> <u>Дайте, діду, лопату, просили батько...</u> <u>Діду, дайте лопату, батько просили.</u> <u>Тату, що це сталося з дідом Федором?</u>	2б - за умови правильної відповіді.	L 0 2
6.	Ні	2б – за умови правильної відповіді.	L 0 2
7.	Узяв - дав. Заплакав - усміхнувся. Лагідний – суворий.	3б – по 1б за кожний правильно дібраний антонім.	L 0 1 2 3
8.	Веселий - весело. Степовий - степ. Небесний – небо.	6б – по 1 б. за кожну правильно вставлену літеру + по 1б. за кожне правильно дібране перевірене слово.	L 0 1 2 L 0 1 2 L 0 1 2
9.	Село, сільський. Кишинів, кишинівський. Осінь, осінній.	3б - по 1б за кожний правильно утворений прикметник.	L 0 1 L 0 1 L 0 1
10.	Усміхнувся, сміх, смішний (сміятися, засміятися, висміяти). Подумав, думати, думка (здуматися, придумати, подумки).	4б – по 1б за кожне правильно дібране спільнокореневе слово.	L 0 1 2 L 0 1 2
11.	Людину прикрашають загальна культура, вихованість і розум, душевний спокій і внутрішня гармонія. Привабливості їй надають високий інтелект, упевненість у своїх силах і щирість натури.	3б - по 1 б за кожний правильно вставлений роз- діловий знак.	L 0 1 2 3
12	Розмовляючи, не треба забувати про застереження великого філософа стародавності Аристотеля: «Розумна людина завжди знайде спільну мову з іншою	6б – по 1б за кожну правильно вставлену літеру.	L 0 1 2 3 4 5 6

	розумною людиною, а дурень ніколи не погодиться ні з розумним, ні з дурним.»		
--	--	--	--

Усього: 50 б

Бібліографія

1. Базовий курсурикулум. Нормативні документи. В. Гуцу. Кишинев, 1997.
2. Модернізований Куррікулум з української мови і літератури (I-IV класи). Нікітченко А., Кожухар К., Туницька М., . Кишинів – 2006.
3. Модернізований Куррікулум з української мови і літератури (I-IV класи). Нікітченко А., Кожухар К., Туницька М., та інш. Кишинів – 2010.
4. Ghiddeimplementare a curriculumuluimodernizat. Українська література. Українська мова. К.Кожухар, А.Нікітченко, L.Rokițika. Chișinău, 2007.
5. Ghiddeimplementare a curriculumuluimodernizat. Українська література. Українська мова. К.Кожухар, А.Нікітченко. Chișinău, 2011.
6. Беляєв О., Скуратівський Л., Симоненкова Л., Шелехова Г. Концепція навчання державної мови в школах України // Дивослово.1996. №1.
7. Беляєв О.М. Сучасний урок української мови. К.: Рад. шк., 1981.
8. Беляєв О.М., та ін. Методика українського правопису. К.: Рад.шк., 1984.
9. Ващенко Г. Загальні методи навчання. – К.: Українська видавнича спілка, 1997.
10. Головащук С. Українське літературне словживання. – К.,1995.
11. Горпинич В.О. Будова слова і словотвір. К., Рад.шк., 1977.
12. Горяний В.Д. Синтаксис односкладних речень. К.: Рад.шк., 1984.
13. Історія української літератури ХХ ст.- К.: Либідь, 1998.
14. Кващук А.Г. Синтаксис складного речення. К.: Рад.шк., 186.
15. Плиско К.М. Організація сучасного уроку мови, його спостереження й аналіз. Харків, 1990.
16. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування.-Львів, 2001.
17. Сухомлинський В. Щоб душа не була пустою// Вибрані твори: У 5 т. – К.: Рад.школа, 1976-1977.-Т.5